

WSPIERANIE ROZWOJU MOWY DZIECKA 3-4 LETNIEGO

„ETAPY ROZWOJU MOWY

czyli co jest oznaką problemu a co normą rozwojową”

Mowa jest **bardzo istotną i pożądaną społecznie umiejętnością** człowieka. Najczęściej to dzięki niej **komunikujemy się** ze światem, wyrażamy swoje uczucia, emocje. Mowa nie kształtuje się z dnia na dzień. **To proces**, który trwa latami. Zastanawiasz się jak powinien przebiegać rozwój mowy dziecka lub **czy mowa Twojego dziecka rozwija się prawidłowo?** Jeżeli tak, zapraszam do lektury.

W polskiej literaturze logopedycznej przyjmuje się koncepcję kształtowania się mowy Leona Kaczmarka. Ustalił on pięć podstawowych etapów rozwoju języka (mowy):

1. okres prenatalny,
2. okres melodii,
3. okres wyrazu,
4. okres zdania,
5. okres swoistej mowy dziecięcej .

Przedstawię w dużym skrócie jak przebiega rozwój mowy dziecka w poszczególnych, wyżej wymienionych okresach.

Rozwój mowy trwa zasadniczo do szóstego roku życia. Wszelkie zaburzenia i wady wymowy u dzieci starszych, a także nieopanowanie umiejętności z danego okresu określane są jako **opóźnienie rozwoju mowy**. Nie wolno ich ignorować, próbować przeczekać, aż dziecko z nich „samo wyrośnie”. Należy niezwłocznie skontaktować się z logopedą.

PORADNIK LOGOPEDYCZNY DLA RODZICÓW I DZIECI 3-4 LETNICH

PRZEDSZKOLE MIEJSKIE NR 6 W TORUNIU

WIEK DZIECKA	UMIĘTNOŚCI JĘZYKOWE I KOMUNIKACYJNE	POJAWIENIE SIĘ GŁOSEK
OKRES PRENATALNY		
3-9 miesiąc życia płodowego	<u>Etap przygotowawczy</u> : czas wykształcenia się narządów mowy, początki ich funkcjonowania; kształtowanie wrażliwości na rytm kołysania i słyszenie bicia serca matki.	
OKRES MELODII (do 1 roku życia)		
ok. 2-3 m-ca życia	Manifestowanie potrzeb krzykiem, płaczem, zadowolenia - śmiechem, wrażliwość na melodię mowy; <u>głuzenie</u> – powstają przypadkowe dźwięki (wydawane nieświadomie, głużą wszystkie dzieci również niesłyszące)	
ok. 6 m-ca życia	<u>gaworzenie</u> – świadome powtarzanie usłyszanych dźwięków, zabawa wymawianiem głosek i sylab.	
1 rok życia	Pod koniec tego okresu pojawiają się pierwsze słowa: mama, tata, baba, da (daj) itp. <u>Dziecko mówi i rozumie pierwsze słowa</u> , utrzymuje kontakt wzrokowy, wskazuje przedmioty i domaga się ich.	<i>a, e m, n, p, b, t, d, j</i>
OKRES WYRAZU (1–2 rok życia)		
do ukończenia 2 roku życia	Dziecko posługuje się pojedynczymi słowami, licznymi słowami dźwiękonaśladowczymi „mu, hau, koko, miał, bam bam, puk puk” i gestem. Mowa jest mało zrozumiała dla osób postronnych z powodu wielu zniekształceń słów (skracanie słów, zamiany głosek i zastępowanie trudniejszych łatwiejszymi np. „mi” - miś, „da” - daj, „esce” - jeszcze, „midol” - pomidor, „pśi” - śpi, „śampoś” - szampon. Rozumie o wiele więcej słów, wyrażeń i zdań niż jest w stanie samodzielnie wypowiedzieć (mówimy wtedy o zasobie biernego słownictwa dziecka).	<i>o, u, i, y, ń, k, ś czasem ć, ź, dź oraz zmiękczenia: pi, ki</i>
OKRES ZDANIA (2–3 rok życia)		
do 3 rok życia	Nie jest jeszcze w stanie prawidłowo wypowiedzieć wszystkich głosek, chociaż dobrze je słyszy w słowie. <u>Przełomowy moment: dziecko łączy ze sobą dwa słowa, powstają zdania.</u> Pod koniec tego okresu dziecko powinno być rozumiane przez osoby obce. Jego wypowiedź powinna być już zrozumiała bez wzmacniania gestami i poza kontekstem sytuacyjnym.	<i>ę, q, ź, ć, dź, f, w, g, h, l, ł</i>

PORADNIK LOGOPEDYCZNY DLA RODZICÓW I DZIECI 3-4 LETNICH

PRZEDSZKOLE MIEJSKIE NR 6 W TORUNIU

<p>do 3 rok życia</p>	<p>3-latek powinien już wymawiać wszystkie samogłoski ustne i nosowe, chociaż w wymowie może jeszcze zamieniać „a-o, e-a, i-y”. Powinien również wypowiadać spółgłoski: „p, b, m, f, w, ś, ź, ć, dź, ń, k, g, h, t, d, n, l, ł, j” i ich zmiękczenia.</p> <p>Głoski syczące „s, z, c, dz” może zastępować głoskami ciszącymi „ś, ź, ć, dź” np. normą jest „śelek” - serek, „żamek” - zamek, „maśło” - masło, „ćukielek” - cukierek.</p> <p>Głoskę „r” zastępuje głoską „j”, „l” czasem „ł”.</p> <p>Czasem zamiast „f” występuje „h” np. „halby” - farby.</p>	<p>oraz zmiękczenia: fi, wi, bi, mi, gi, hi, li,</p> <p>pod koniec 3 r. ż. pojawiają się głoski syczące: s, z, c, dz;</p>
<p align="center">OKRES SWOISTEJ MOWY DZIECIĘCEJ (3–7 rok życia) wiek przedszkolny</p>		
<p>3-4 rok życia</p>	<p>Bardzo wzbogaca się zasób językowy i dziecko tworzy zdania złożone, lubi opowiadać. Często pojawiają się przestawienia głosek w słowie czy uproszczenia grup spółgłoskowych, a także ciekawe i śmieszne neologizmy np. „kubaska” - kiełbaska, „tolbetka” - torebka, „hałczy” - szczeka, „śpiłam” - spałam, „dinozałty” - dinozaury, „kepuć” - keczup będące przejawem aktywności językowej dziecka.</p> <p>Najczęściej dziecko 3-4 letnie nie wypowiada jeszcze głosek „sz, ż, cz, dź” i zastępuje je głoskami „s, z, c, dz” lub „ś, ź, ć, dź” a „r” zastępuje głoską „l”, stąd normą rozwojową u 3-4 latka jest: „safa” - szafa, „żaba” - żaba, „plose” - proszę, „lyba” - ryba, „lowel” - rower.</p> <p>Pozostałe głoski powinno wymawiać wyraźnie i zrozumiale.</p>	<p>utrwalają się głoski: s, z, c, dz,</p> <p>pod koniec 4 r. ż. mogą pojawić się: r oraz sz, ż, cz, dź</p>
<p>4-5 rok życia</p>	<p>Następuje intensywny rozwój słuchu fonematycznego, dziecko rozróżnia błędnie wypowiedziane słowo od prawidłowo wymówionego. mówi swobodnie, z małą ilością błędów gramatycznych.</p> <p>Jeśli dziecko 5-letnie nie wymawia jeszcze głosek najtrudniejszych: „sz, ż, cz, dź” oraz „r”. Jest to właściwy moment, aby wspomóc rozwój mowy poprzez ćwiczenia artykulacyjne pod kierunkiem logopedy.</p> <p>Głoska „r” powinna pojawić się do 6 roku życia.</p>	<p>utrwalają się głoski szumiące: sz, ż, cz, dź oraz r</p>
<p>5-6 rok życia</p>	<p>Dziecko 6-letnie powinno mieć utrwaloną poprawną wymowę wszystkich głosek języka polskiego.</p>	<p>wszystkie głoski</p>

ŚWIĄTECZNE ZABAWY LOGOPEDYCZNE

„Boże Narodzenie” bajka logopedyczna.

Mamo, tato przeczytaj dziecku bajeczkę.
Wspólnie wykonujcie ćwiczenia buzi i języka.

Za oknem pada śnieg (*dotykamy czubkiem języka różnych miejsc na podniebieniu*), jest mroźno (*robimy motorek z warg lub wypowiadamy: „brrrr”*). Zbliża się Boże Narodzenie. Tatuś idzie na targ, by kupić choinkę. Wybiera najwyższe drzewko (*otwieramy wysoko usta i 3 razy czubkiem języka dotkamy górnych zębów-siekaczy*). Choinka ma bardzo dużo gałęzi (*„liczymy” gałęzie - dotykamy czubkiem języka wszystkich górnych zębów po kolei, od prawej do lewej strony*).

Tymczasem mamusia przygotowuje w kuchni pyszny, świąteczny piernik (3 razy *oblizujemy wargi ruchem okrężnym*). Najpierw do miski (*robimy z języka miskę – boki języka unosimy do góry, tak by na środku powstało wgłębienie*) wsypuje mąkę, cukier i masło (*unosimy język „miseczkę” za górne zęby i zamykamy usta, 3 razy*), następnie rozbija pięć jajek (5 razy *kląskamy*). Wszystkie składniki miesza i mocno uciera (*czubkiem języka rysujemy 5 kótek na podniebieniu*). Wkłada ciasto do piekarnika. Pięknie pachnie podczas pieczenia (3 razy *wciągamy powietrze nosem, wypuszczamy buzią*). Kiedy placek już się upiekł, mamusia ozdabia go polewą czekoladową (*przesuwamy czubkiem języka po podniebieniu od zębów w kierunku gardła*). Po udekorowaniu piernika, mamusia smaży rybę (*robimy całuski rybem pyszczkiem, 5-10 razy*), później lepi pierogi z kapustą i grzybami (*lepimy pierogi - dolną wargę nakładamy na górną i odwrotnie, po 5 razy*).

Kiedy wszystko jest już przygotowane do wigilijnej kolacji, cała rodzina spotyka się przy odświętnie nakrytym stole i składają sobie życzenia (*puszczamy buziaczki, 10 razy*). Panuje świąteczna atmosfera, wszystkie potrawy zostały już zjedzone (*oblizujemy kąciki ust, 3 razy każdy*). Nadszedł czas na rozpakowanie prezentów (*uśmiechamy się szeroko, nie pokazując zębów, 5 razy*). Wszyscy domownicy śpiewają kolędy (*śpiewamy sylabę „la, la, la” do melodii np. „Przybieżeli do Betlejem pasterze”, pamiętając, by czubek języka wznosił się za górne zęby i pukał w „górkę” tj. watek dziąsłowy*).

„BYSTRE OCZKO - SPRAWNA RĄCZKA”

Połącz
w pary obrazek
i jego cień.

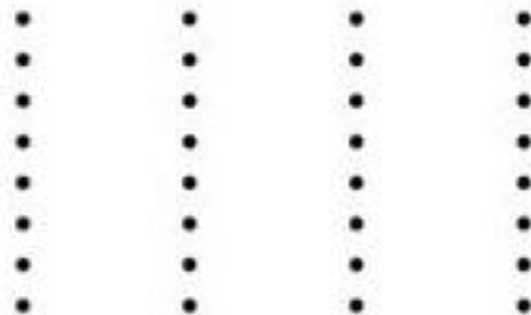
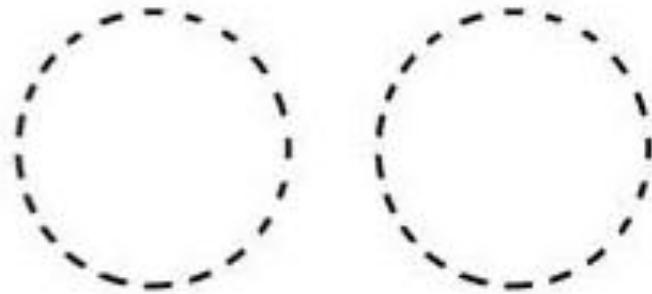

Pokoloruj
najpiękniej
jak umiesz.

Połącz w kropeczki, tak aby powstały ładne wzorki.

*Świąt białych,
pachnących choinką,
skrzypiących śniegiem
pod butami,
spędzonych w ciepłej,
rodzinnej atmosferze,
pełnych niespodziewanych
prezentów.
Świąt dających radość
i odpoczynek
oraz nadzieję,
że nadchodzący rok
będzie lepszy
niż ten,
który
właśnie mija*

*życzy
logopeda
Hanna
Muchewicz*